

УДК 001.891:[004.921.78:005.921.-022.324-001.341]

М. А. Шиненко, м. Київ, Україна,

Ю. А. Лабжинський м. Київ, Україна

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ GOOGLE SCHOLAR У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Чинне законодавство України визначає найважливіші напрями державної політики в галузі розвитку науки й технологій, мету, завдання та шляхи їх реалізації, а також систему заходів, що стимулюють наукову й науково-педагогічну діяльність [1]. Постає проблема оцінювання результативності діяльності науково-педагогічних установ та окремих вчених, що працюють над дослідженнями в галузі освіти та науки. Це завдання можна вирішити за допомогою використання наукометричних та бібліометричних систем, що займаються формуванням і узагальненням статистичних відомостей. Одна з найбільш популярних таких систем – сервіс Google Scholar.

Мета роботи: визначити та обґрунтувати основні переваги використання системи Google Scholar у науково-педагогічній діяльності.

Сьогодні база даних Google Scholar (GS), яка є складовою частиною пошукової системи Google, являє собою набір інструментів, що дозволяють шукати й цитувати наукові відомості, здійснювати розрахунок наукометричних показників авторів і наукових видань, визначати з них найбільш авторитетні та ін. Спочатку платформа була створена на базі сайту Google виключно для пошуку інформації. Сьогодні система GS володіє широким набором зручних функцій, що можна практично застосовувати.

Основні можливості GS: 1). Простий і розширений пошук наукової інформації. 2). Можливість виділяти та зберігати статті за потрібною проблематикою. 3). Можливість створювати власні бібліотеки наукових статей для подальшого використання. 4). Автоматичне формування коректних бібліографічних посилань на наукові роботи. 5). Синхронізація даних з найбільш поширеними програмними бібліографічними менеджерами. 6). Створення профілю наукової установи (педагогічного закладу), теми наукового дослідження, наукового видання, що дозволяє відстежувати наукометричні показники. 7). Створення особистого профілю виконавця наукового-педагогічного дослідження, за допомогою якого можна відстежувати особисті наукометричні показники. 8). Система автоматичного оповіщення про цитування робіт автора GS. 9). Надбудови GS для основних браузерів. 10). Система Google метрики, що формує як особисті наукометричні показники вчених, так і

показники наукових видань. 11. Формування заснованих на наукометричних показниках рейтингів наукових видань.

Розглянемо більш докладно окремі *можливості* GS. Необхідно звернути увагу на те, що використання системи *безкоштовне*, однак для отримання доступу до повного набору можливостей GS необхідно зареєструватися в системі Google і створити власний акаунт. GS дозволяє здійснювати не тільки повнотекстовий пошук наукової інформації в мережі Інтернет, але також використовувати розширений пошук за ім'ям автора роботи, за назвою видання, його тематикою, анотацією, ключовими словами, датою видання, цифровим ідентифікатором об'єкту DOI та іншими параметрами.

GS пропонує низку інструментів для роботи за результатами пошуку – є можливість виділяти, відзначати статті, що зацікавили користувача, реалізовувати функції автоматичного пошуку статей за обраною тематикою, пошук статей аналогічної тематики, всіх версій знайденої статті, пошук всіх статей автора.

Із зазначених та збережених статей користувач формує власну бібліотеку, до якої він може звернутися в будь-який час використання системи GS. Ця функція виключає необхідність повторного пошуку раніше знайденої інформації та дозволяє істотно заощадити час користувача. Google зберігає повну історію пошуку, а також дозволяє відстежити власну пошукову активність, переглянути статистику пошуку за різними параметрами (час, супутникові координати місця пошуку та ін.).

У GS реалізована можливість автоматичного формування коректного бібліографічного посилання на будь-яку додану в бібліотеку наукову статтю. Система формує посилання у всіх найбільш часто використовуваних міжнародних бібліографічних стандартах, таких як: MLA Modern Language Association style, APA American Psychological Association style, AIP American Institute of Physics style та ін.

GS дозволяє здійснювати імпорт бібліографічних посилань в сторонні програми й бібліографічні менеджери. Є можливість повної синхронізації акаунта GS з акаунтами найбільш часто використовуваних менеджерів BiBTeX, EndNote, RefMan, RefWorks.

Важлива функція GS – можливість відстеження цитування власних робіт. Для повноцінного використання даної функції необхідно надати системі максимально повні та точні відомості про вченого (прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посаду, наукові інтереси, робочий e-mail та ін.), а також пройти процедуру афіліації в системі.

Після проходження зазначеної процедури GS автоматично визначить перелік наукових статей, автором яких є користувач, і розрахує його наукометричні показники.

Основним особистим наукометричним показником, що використовує GS, є *h-index (індекс Гірша)* – кількісна характеристика значущості публікацій автора або групи авторів. Сьогодні h-index є найбільш об'єктивною кількісною характеристикою значущості публікацій науковця. Введення системи перехресного цитування кожної роботи дозволяє GS відстежувати не тільки наукометричні показники вчених, але і визначати найбільш цитовані наукові видання.

Отже, важливими перевагами сервісу GS є його доступність для роботи з базою в спрощеному варіанті як пошукача. Зручним доповненням до функціонала системи є можливість вивантажувати вихідні дані бібліографічних джерел в програми автоматичного формування бібліографічних списків – RefWorks, RefMMan, EndNote, BibTex. Безсумнівна перевага – це великий обсяг інформації, що містить видання з усіх країн світу. В GS проіндексовані статті та інші матеріали, що є неперіодичними публікаціями: навчальні посібники, збірники статей та ін., що доступні веб-користувачам світової наукової спільноти. Велике охоплення платформи дозволяє отримати більш точні наукометричні показники, що за своєю точністю не поступаються результатам аналогічних баз. Основною перевагою в сервісі GS є можливість створити особистий профіль, який містить відомості щодо власних публікацій, що дає змогу враховувати їх цитування та переглядати динаміку. Індекс цитування GS – це статистичний інструмент для визначення рейтингу вчених.

Після аналізу можливостей і переваг функціонування сервісу GS, можна стверджувати, що його використання є зручним і доступним, оскільки поєднує в собі певність статистичних показників і великі обсяги відомостей. Використання платформи GS стає все більш популярним у світовій науковій спільноті. При цьому база має високий статус – входить в число критеріїв звітності українських освітніх установ з науково-дослідної діяльності. Тому перспективними є подальші дослідження сервісів GS з метою представлення та оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень, моніторингу наукових результатів для впровадження у практику галузі освіти та науки, покращення показників у професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Іванова С. М., Кільченко А. В. Зміст спецкурсу «Використання системи Google Scholar» для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Наукова молодь-2019: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 04 жовт. 2019 р. Київ: ПТЗН НАПН України, 2019. С. 21-24. URL: <http://lib.iitta.gov.ua> (дата звернення: 06.11.2019).